

ez az egy, — és csakis ez az egyetlenegy nem kellék. Az író tulajdonsága, emberi jelleméhez tartozik, ez a kiválósága, ez az : erénye. A «Jack Mortimer» soffőrjében is megvan, a «Neues Atlantis» elbeszéléskötetének minden darabja erről szól, a Lengyelországot járó ifjút is ez emeli ki a többi ember közül. Ez a valami a lovagiasság egy neme. Valami, aminek inkább a női nemre van hatással, mint a férfiakra. A Lengyelországban járó fiatalember, Sponer, a soffőr, az indiánok, a tatárok, akik az elbeszéléskötetben szerepelnek, ilyen osztrák arisztokrata katonatiszti familiából származó snájdig emberek. Jellemük végeredményben összetett: van bennük könnyűvérűség, léhaság, felületesség, de ez nem zárja ki azt, hogy a pillanat és a hatás kedvéért ne legyenek önfeláldozók, ne tartsanak ki kötelességük mellett, ne legyen bennük valamilyen hűség, ne legyenek hallatlan büszkéek uniformisukra, ne engedelmeskedjenek vakon feljebbvalóiknak. Jó modor, egyenes beszéd, biztos mozgás, keverve kardcsörtető göggel, korlátlan kéjvággyal, primitív becsület keverve gyermekes szellemi önállótlanysággal — szóval Menis zászlós, a hős, Lernet-Holenia életfilozófiája: a snájdik osztrák katonatiszt. Az életfilozófia nem kell, hogy elmélet legyen — lehet közvetlenül a jellemből fakadó életgyakorlat, lehet tradíció is. Ebben az esetben az: egész életstílus, emberideál, teljes morál, világszemlélet. A nagy élet, ahogy ezt a bécsi tiszt átéli. Nagy érték ez? Semmiképpen. Az osztrák császári katonatiszt az emberiségnek nem lényegesebb alakja, mint a bolgár rózsakertész, a kínai gyaloghintókuli, a sanfranciscoi konzervgyármunkás, vagy a délamerikai teaszedő. Nem örök emberi erőfeszítés az, ami ezt a hivatást állandóan és örökre megteremtette. De bizonyos, hogy amíg ez az embertípus élt, addig nem volt író, aki ilyen kitűnően megfogta. Lernet-Holenia bizonyos tekintetben maradandó emléket állított a k. u. k. katonatisztnek.

SZEPTEMBERI SZIVÁRVÁNY.

Forog égő kereke,
szép színes kereke.
Most gördült fel az égre,
a nyár utolsó fénye.
Eltűnik és előjön
a hamuszín felhőkön.
S mint a hangra a visszhang,
fölte egymásik van.
Most a felhőkben kutat,
keresi a másikat.
Honnan jönnek e színek,
e szép csillogó színek?
Az alma innen piros?
Innen lesz sárga a rozs?
Hát a szilva innen kék?
Innen zöldek a cinkék?
A Nap az édesapja,

égre ő rajzolgatja.
Az ő szíve jó, szelíd,
ő éteti színeit.
Bárcsak egy percre enyém
lenne ez a messze fény!
Nem lennék többé beteg,
meggyógyítná lelkemet,
belátnék a sírokba,
a porladó csontokba,
a halált másképp látnám,
ez lenne esti lámpám...
Égő kereke forog,
színe, tánca egyre fogy,
a felhőkön már lohad
s hozza az éj a Holdat.
Nincsen már csak egy ága,
belehajlik a fádba.